

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, כ"ו אייר התשפ"ו

חולין י"ג – מחשבה של קטן, ושחיטת גוי, מין, סומא ובלילה

שאלות:

1. עזרא בן ה 5 הכין סירה מקליפות אגוזים, אפשר לסכך בהם סוכה?

מחשבה ומעשה של קטן

בסוף הדף הקודם **רבי חייא** הסביר את השאלה **שרבי יוחנן** שאל על מעשה של קטן שלא ברורה לנו המחשבה שלו – האם אנחנו יכולים להסיק את המחשבה שלו מתוך המעשה? הגמרא **אומרת** שלכאורה **רבי יוחנן** כבר פתר את השאלה הזו, אגב המשנה שהגמרא מביאה ממסכת מכשירין:

המשנה **אומרת** שאם קטן העלה פירות לגג כדי להגן עליהם מחרקים (כנימה), וירד עליהם טל – הפירות לא הוכשרו לקבל טומאה כמי שהורטבו לרצון הבעלים ("בכי ייתן) יותן מים על זרע"), ולכן הם לא מקבלים טומאה. אבל אם הבעלים התכוון שהטל ירד עליהם או אפילו שמח כשהיה עליהם עדיין טל – הם כן מקבלים טומאה. המשנה **אומרת** שאם חרש, שוטה או קטן העלו את הפירות, אפילו אם הם התכוונו שהטל ירד, זה לא נחשב, כי "יש להם מעשה ואין להם מחשבה".

ורבי יוחנן הסביר, שאם הקטן היפך את הפירות כדי שהטל יגיע לפירות מכל הצדדים, זה מוכיח את המחשבה שלו, ולכן הפירות מקבלים טומאה. מכאן, **שרבי יוחנן** סובר שמחשבה הניכרת מתוך המעשה של קטן נחשבת.

הגמרא **מסבירה** שהשאלה של **רבי יוחנן** הייתה, האם הדין הזה שמחשבה ניכרת מתוך מעשה מועילה מהתורה?, ונתחשב בה גם להקל, כמו למשל להכשיר את שחיטת העולה של קטן. או שהדין הוא רק מדרבנן, ונתחשב במחשבה רק להחמיר, כמו להכשיר את הפירות לקבל טומאה.

רב נחמן בר יצחק מביא גרסה אחרת למהלך הדיון: לפי הגרסה הזו, **רבי חייא בר אבא אמר שרבי יוחנן שאל** האם לקטן יש "מעשה" (כלומר, האם המעשה שלו נחשב מהתורה כשהוא גם אמר את כוונתו בפירוש).

רבי אמי תמה באופן דומה לגירסה הקודמת: כמו **שרבי יוחנן** לא שואל על מחשבה, אין צורך לשאול גם על "מעשה" כי המשנה מתייחסת לשניהם.

גם כאן הגמרא **מתרצת** שהשאלה של **רבי יוחנן** הייתה האם הדינים האלו (מעשה נחשב ומחשבה לא נחשבת) הם מהתורה או מדרבנן.

ורבי יוחנן פשט את השאלה בצורה הבאה: שמעשה של קטן – נחשב מהתורה (יש להם מעשה, ואפילו להקל). ואין להם מחשבה אפילו מדרבנן. ומחשבה הניכרת מתוך מעשה – נחשבת רק מדרבנן ולהחמיר, ולכן לא נכשיר את העולה בצפון אם הוא לא אמר בפירוש שהוא מתכוון לשם עולה.

והגמרא מביאה בהקשר של הכוונה, גם את מה שראינו בסוף מסכת מנחות **ששמואל שאל את רב הונא**: מאיפה לומדים בתורה ש"מתעסק" (אדם שעושה מעשה בלי כוונה בכלל) פסול בשחיטת קדשים? ומאיפה לומדים שהכוונה גם מעכבת? והגמרא מביאה את המקור מהפסוקים בדיוק כמו שראינו במנחות.

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א.
2. אחז אדוק בעבודה זרה, האם מותר להתחתן עם ילדיו?

שחיטת גוי ומין

המשנה אומרת ששחיטת גוי היא "נבלה" ומטמאה במשא אפילו אם הוא שחט באופן תקין ובהשגחה של ישראל. מהמילה "נבלה" הגמרא מבינה שהבשר אסור באכילה, אבל הוא לא אסור בהנאה (כלומר, מותר למכור אותו או לתת אותו לכלבים).
רבי יוחנן אומר שהמשנה היא לא כדעת רבי אליעזר, שסובר שסתם מחשבה של גוי היא לעבודה זרה, והשחיטה שלו הייתה צריכה להיות אסורה גם בהנאה.

רבי אמי מדייק בנוסף, שהמשנה מדברת על גוי רגיל, אבל שחיטה של "מין" שאדוק בעבודה זרה (אפילו יהודי) וכל מחשבתו כל הזמן עליה, נחשבת כשחיטה לעבודה זרה והיא אסורה בהנאה. והוא גרוע יותר ממומר לעבודה זרה.
הגמרא מביאה ברייתא שמתאימה לדיוק של רבי אמי במשנה: שהשחיטה של מין אפילו יהודי (וכל שכן גוי) נחשבת לעבודה זרה, הפת, היין והפירות שלו אסורים, וספרי תנ"ך שכתב צריכים להישרף, כי הוא כתב אותם לשם עבודה זרה. ויש אומרים שבניו ממזרים, כי הוא מפקיר את אשתו.

הגמרא שואלת האם צריך לחשוש שכל גוי הוא "מין"? רב נחמן אמר בשם רבה בר אבוה שאין "מינים" בין הגויים. הגמרא מקשה: שאנחנו רואים שיש? הגמרא מתרצת שהכוונה היא שרוב הגויים הם לא "מינים" ואנחנו הולכים אחרי הרוב. ורובם לא נחשבים מינים כמו שרבי יוחנן אמר שגויים בחוץ לארץ הם לא באמת עובדי עבודה זרה מתוך אמונה, אלא הם רק ממשיכים את "מנהג אבותיהם".

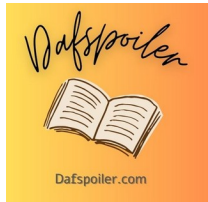
הגמרא מבררת לגבי מה נאמר הדין 'שאינ מינים באומות', שהרי שחיטה ברור שאסורה כי אפילו שחיטת מין ישראל אסורה, וגוי כ"ש שאדוק בעבודה זרה. וכנ"ל לעניין שמורידין אותם באופן אקטיבי לבור להרוג אותם, למרות שסתם עובדי כוכבים לא מורידים ולא מעלים.

רב עוקבא בר חמא מסביר שהכלל שאין "מינים" בגויים נאמר לעניין קבלת קרבנות: למרות שמישראל מומר או "מין" לא מקבלים קרבנות, מגוי כן מקבלים נדרים ונדבות אפילו אם הוא "מין". המקור לזה הוא מהריבוי בכפילות בפסוק "איש איש מבית ישראל".

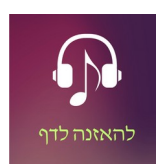
לגבי הטומאה, רבא מסביר, שהמשנה מדגישה ששחיטת גוי מטמאה רק במשא (כמו נבלה), אבל יש שחיטה יותר חמורה – "תקרובת עבודה זרה" (בשר שהוקרב לאילים). שלפי רבי יהודה בן בתירא, בשר כזה מטמא אפילו ב"אוהל" (כמו מת), כי הפסוק משווה זבחי אלילים למתים: "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים".
והגמרא מביאה שתי גרסאות בדברי רבא האם הוא סובר שהברייתא חולקת על רבי יהודה בן בתירא או לא.

3. אביחי רוצה לאכול בשר, מותר לו לשחוט בהמה בלילה?

שחיטה בלילה ועל ידי סומא

הדף לע"נ
אמור"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

המשנה אומרת שאם אדם שחט בלילה, או שסומא (עיוור) שחט – השחיטה שלהם כשרה. הגמרא מדייקת מהלשון "השוחט" (בלשון עבר) שרק בדיעבד השחיטה כשרה, אבל לכתחילה לא שוחטים בלילה בגלל החשש שהשוחט לא יראה את מקום השחיטה ואת רוב הסימנים, ויקלקל אותה.

הגמרא מקשה מברייטא שאומרת ש"לעולם שוחטים... בין ביום ובין בלילה", ומשם נראה שמותר לשחוט בלילה אפילו לכתחילה. **רב פפא מתרץ** שיש הבדל בין המקרים: לכתחילה מותר לשחוט בלילה רק אם יש אבוקה (לפיד של אור) דולקת מול השוחט. והמשנה שכתבה שזה כשר רק בדיעבד מדברת על מקרה שבו אין אור.

ורב אשי מוכיח שההסבר הזה נכון מתוך הלשון של המקורות: בברייטא כתבו "לילה" ליד המילה "יום", מה שמראה שמדובר על זמן שטוב לשחיטה (כמו יום), כלומר כשיש אור. אבל במשנה כתבו "לילה" ליד הדין של "סומא", מה שמראה שמדובר על מקרה שבו השוחט לא רואה את המעשים שלו (בדומה לסומא), ולכן זה מותר רק בדיעבד.